Enige nieuwe Spinnesoorten voor de Nederlandse fauna

door

Pater CHRYSANTHUS, Mej. E. N. G. VAN DAMME, C. NAAKTGEBOREN

In februari 1957 begonnen beide laatstgenoemde schrijvers met het verzamelen van materiaal in het natuurreservaat „Het Molenven" te Saasveld in Twente. Dit gebied is ongeveer 42 ha groot en bevat zeer verschillende biotopen. Er zijn open vennen, een verlandend en een verland ven en verder oevervegetaties, heide en bossen. Sindsdien is gedurende het gehele jaar 1957 en in januari 1958 verzameld, waarbij niet constant verzameld werd, maar elke maand enkele dagen.

De opzet van het onderzoek was een indruk te krijgen van de bodemfauna en van de verschillende vertegenwoordigers van deze bodemfauna de oecologie te bestuderen. Er werd op verschillende manieren verzameld, maar voor de spinnen is de methode met vangtrechters de meest rendabele gebleken. Totaal werden ongeveer 1650 spinnen verzameld, die alle door eerstgenoemde schrijver gedetermineerd werden.

Vangtrechters zijn plastic trechters met een diameter van 20 cm en een steel van ongeveer 3 cm diameter. Aan deze steel is een glazen potje met alcohol 70% bevestigd. Deze alcohol was nodig omdat in het onderzoek ook Collembola verzameld werden. Tegelijkertijd werden dus de spinnen goed gefixeerd.

Van het gehele onderzoek en de methoden is een uitvoerig verslag opgesteld, waarin de 104 gevonden spinnesoorten afzonderlijk besproken worden.

Hier volgen enkele soorten, die nieuw zijn voor de Nederlandse fauna en enkele zeldzame waarnemingen.

1. Gnaphosa leporina (L. Koch), f.n.sp. (fam. Gnaphosidae).

In totaal werden 4 ♂ ♂ en 1 ♀ gevangen, n.l. 1 ♂ in mei en 3 ♂ ♂ en 1 ♀ in juni, alle in een heideveld met veel *Erica tetralix, Molinea coerulea* en berkenopslag. Het is dus een heideminnende voorjaarssoort. LOCKET en MILLIDGE (1951—'53) geven op, dat het een soort is die nooit talrijk voorkomt, maar wel een ruime geografische verspreiding heeft, dat hij in droge hei voorkomt en in de zomer volwassen is.

2. **Oxyptila scabricula (Wstr.), f.n.sp.** (fam. Thomisidae).

Van deze soort werden slechts 3 ♂ ♂ gevangen, eveneens in heide, en wel 1 ♂ in april, 1 ♂ in juni en bovendien werd in juni 1 ♂ gevangen aan de grens van de zeer vochtige gagelvegetatie en het hoger liggende dennen-berkenbos.

Zowel ROEWER (1928) als LOCKET en MILLIDGE geven deze soort als zeer zeldzaam op. Zij vermelden hem voor zandige hei, wat geheel overeenkomt met onze gegevens, en volwassen in mei—juni.

3. *Hygrolycosa rubrofasciata* (Ohlert) (fam. Lycosidae).

Deze soort werd voorheen slechts op twee plaatsen gevangen; het Molenven is dus de derde vindplaats in ons land. In april werd 1 ♂ gevangen op de grens van gagelvegetatie en dennen-berkenbos en in juni 1 ♂ in de gagelvegetatie. Volgens ROEWER is het een vochtminnende soort, hetgeen zeer goed met onze vindplaats overeenkomt.

4. **Episinus angulatus (Blw.), f.n.sp.** (fam. Theridiidae).
In juni is 1 ♂ gevangen op een open plek met lage begroeiing van hei en berkenopslag, tussen dennenbos. In Engeland is deze soort vrij algemeen en komt daar voor tussen gras en lage planten (LOCKET en MILLIDGE). Verder is hij bekend uit Duitsland, Frankrijk en Oost-Europa.

5. **Wideria scapito (Wstr.), f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Erigoninae).
In januari werd 1 ♂ in het dennen-berkenbos gevangen. In Engeland is deze soort slechts op enkele plaatsen gevangen. Het is niet zeker of hij in Duitsland voorkomt.

6. **Lophomma punctatum (Blw.), f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Erigoninae).
In november werd 1 ♀ gevangen in de heide. Door LOCKET en MILLIDGE en ook door KNÜLLE (1953) wordt deze soort opgegeven voor zeer vochtige plaatsen. In Engeland is hij niet algemeen.

7. **Jacksonella falconeri (Jackson), f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Erigoninae).
Wij hebben van deze soort alleen 6 ♂ ♂ gevangen en wel in mei twee op de grens van gagelvegetatie en dennenbos, resp. in de gagelvegetatie zelf. Drie exemplaren werden in juni verzameld n.l. 1 op de zojuist genoemde grens en 2 op een open plek met lage begroeiing tussen dennenbos. Tenslotte werd in juli 1 exemplaar in de heide gevangen. Deze soort werd gedetermineerd door Dr. A. F. MILLIDGE te Coulsdon, Engeland.
De soort is 1 mm groot en komt voor tussen dennennaalden en onder stenen op diverse plaatsen in Engeland. Hij is volwassen in voorjaar en herfst en is ook in Engeland zeldzaam.
Overigens was hij tot nu toe alleen uit Engeland bekend en is dus behalve voor onze fauna ook nieuw voor de fauna van het vasteland van Europa.

8. *Gongylidiellum murcidum* Simon (fam. Linyphiidae, subfam. Erigoninae).
Van deze soort werd in februari 1 ♀ in de heide gevangen. In april van ditzelfde jaar werd deze soort ook in Limburg aangetroffen en naar aanleiding daarvan onlangs in het *Natuurhist. Maandblad* van Maastricht als f.n.sp. gepubliceerd.
In Engeland is hij vrij gewoon op veenachtige plaatsen. Komt voor in een groot deel van Europa.

9. **Araeoncus crassiceps (Wstr.), f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Erigoninae).
In november is 1 ♀ gevangen op de reeds eerder genoemde open plek in het dennenbos. Volgens LOCKET en MILLIDGE is het een zeldzame soort in Engeland. Hij is bekend uit een groot deel van Europa.

10. **Asthenargus paganus (Simon), f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Erigoninae).

Deze soort is voor onze fauna nog nimmer gepubliceerd, doch werd door de heer C. A. W. JEEKEL gevangen op Terschelling. Het Molenven is dus een tweede vindplaats. Behalve in de heidevegetatie is deze soort aangetroffen in alle biotopen, dus in dennenbos, eikenhakhoutstrooisel, dennen-berkenbos (zowel bij veel als ook op plaatsen waar weinig dennen stonden in verhouding tot de berken), gagelvegetatie en op de grens van beide laatstgenoemde biotopen. Vooral in het eikenhakhout was hij talrijk. Er werden 34 ♂♂ en 18 ♀♀ gevangen. Wij troffen hem aan van februari tot mei.

Volgens LOCKET en MILLIDGE in mos en gras op bosbodem, zeer lokaal; adult in herfst, winter en voorjaar. Bekend uit Engeland, Frankrijk, Duitsland, Zwitserland, Hongarije en Tsjecho-Slowakije.

11. **Porrhomma convexum (Wstr.), f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Linyphiinae).

Alleen in november zijn 3 ♂♂ gevangen en wel in het dennen-berkenbos, de gagelvegetatie en in echt dennenbos. Bekend uit Engeland. Ook deze soort werd gedetermineerd door Dr. A. F. MILLIDGE.

12. **Porrhomma pallidum Jackson, f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Linyphiinae).

Van deze soort is in februari 1 ♀ in eikenhakhout gevangen. Bekend uit Engeland en Zweden (HOLM, 1950). (Det. A. F. M.).

13. **Leptyphantes mengei (Kulc.), f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Linyphiinae).

Kort voordat deze soort in het Molenven verzameld werd, werd hij reeds gevangen door Pater CHRYSANTHUS in Oosterhout. Dit werd nog niet gepubliceerd.

In het Molenven werd hij in alle biotopen die onderzocht zijn, aangetroffen, behalve op de grens van gagelvegetatie en dennen-berkenbos, terwijl hij in deze beide biotopen zelf juist talrijker was dan in de meeste andere. De soort is gevangen van mei tot januari en had een maximum in november.

Volgens LOCKET en MILLIDGE is hij niet zeldzaam. Zij vermelden hem voor ondergroei en gras. Adult in alle jaargetijden.

Al is deze soort nieuw voor de Nederlandse fauna, toch is de naam wel te vinden op spinnenlijsten van Limburg. Deze bleken echter tot de soort *L. flavipes* te behoren. Het is mogelijk, dat *L. mengei* eerder in ons land gevangen is, doch vermeld onder de naam *L. tenuis*. Deze drie soorten behoren tot een soortengroep en zijn moeilijk te onderscheiden.

L. mengei is bekend uit geheel Europa, zelfs uit Siberië.

14. **Mengea warburtoni (Cbr.), f.n.sp.** (fam. Linyphiidae, subfam. Linyphiinae).

In september werd 1 ♂ gevangen in de gagelvegetatie. Volgens LOCKET en MILLIDGE is dit een zeldzame soort, die in natte tot moerassige omgeving leeft, hetgeen dus goed met onze vindplaats overeenkomt.

Bekend uit Engeland, Frankrijk en Duitsland.

Zusammenfassung

Im Jahre 1957 und im Januar 1958 wurden im Osten des Landes in einem Naturschutzgebiet zwölf Arten von Spinnentieren, neu für die niederländische Fauna, gefunden. Diese Arten, und zwei Arten die bzw. zum zweiten und dritten Mal in Holland gefangen wurden, werden im Vorhergehenden mitgeteilt.

Auch die Sammeltechnik und das Gebiet wurden kurz besprochen.

Literatuur

Holm, A., 1950, *Zool. Bidrag fr. Uppsala* 29 : 103—213.
Knülle, W., 1953, *Zeitschr. Morph. Oekol. Tiere* 42 : 117—158.
Locket, G. H. & A. F. Millidge, 1951—1953, British Spiders, vol. 1 en 2, London.
Roewer, C. F., 1928, Araneae, Echte oder Webespinnen, in „Die Tierwelt Mitteleuropas" 3 (6), Leipzig.

P. Benno : Graafwespen (Sphecoidea): Vliesvleugelige Insekten (Hymenoptera) V ; Wetenschappelijke Mededelingen van de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging no. 28, 28 bladz., 40 fig., sept. 1958, f 2.25 (voor leden der Nederlandsche Entomologische Vereeniging f 2.05).

Dit nummer gaat, zoals men uit de titel zou kunnen afleiden, niet alleen over de familie der graafwespen (Sphegidae), maar ook over die van de spinnendoders (Pompilidae), waarbij dan ook nog komt de familie der Ampulicidae. De auteur behandelt deze wespen in één deeltje, daar zij in levenswijze en plaats van voorkomen dikwijls zo nauw verbonden zijn. De wijze van opzet is gelijk aan die van de deeltjes III en IV, waarin de auteur resp. de echte wespen (met enkele andere families) en de bijen behandelde. Na een biologische inleiding volgt een lijst van kenmerken, waardoor de graafwespen van andere Aculeaten kunnen onderscheiden worden. Hierna vindt men een sleutel voor het herkennen van de families, waarna in tabelvorm een systematisch overzicht van de Nederlandse geslachten volgt.

Dan volgen, voor elke familie afzonderlijk, determineertabellen voor de geslachten, die zo eenvoudig mogelijk gehouden zijn; verder voor iedere familie een lijst van de geslachten, waarbij van elk geslacht de voornaamste kenmerken, de biologie en de inheemse soorten vermeld zijn. Aan het einde volgt een korte literatuurlijst.

Een veertigtal uitstekende figuren van de schrijver en de heer W. F. Breurken illustreren de kenmerken, die in de tekst vermeld zijn. Ook een aantal habitus-tekeningen maken het herkennen gemakkelijker.

De zeer bruikbare tabellen zullen ongetwijfeld vele natuurliefhebbers stimuleren om deze insekten nader te leren kennen, evenals vroeger ook de tabellen van Thijsse het gedaan hebben.

Van vele soorten is de biologie nog niet voldoende bekend evenmin als de verspreiding. — J. G. Betrem.

Stichel, H., Illustrierte Bestimmungstabellen, II, Europa. Verschenen is het vervolg van de Lygaeidae. Het omvat weer 32 bladzijden van dit belangrijke werk, waarin behandeld worden de genera *Lamprodena, Metastenothorax, Lasiocoris, Peritrechus, Aëllopus, Sphragisticus, Rhyparochromus, Callistonotus, Trichaphunus, Beosus* en het begin van *Dieuchus*.

In vol. 3, heft 3, p. 65—96, wordt de familie der Lygaeidae beëindigd en een begin gemaakt met de Reduviidae, welke familie vorderde tot het genus *Empicoris*. — Kr.